

OSVRTI

Dr Lovro Zupanović:

IZ RENESANSE U BAROK, Društvo hrvatskih skladatelja, 1971.

»Iz renesanse u barok« naslov je drugom svesku iz niza »Spomenici hrvatske glazbene prošlosti«. Dr L. Zupanović je — tragajući za djelima hrvatskih skladatelja renesanse i baroka — u ovom svesku objelodanio dva madrigala J. Skjavetića koja je u međuvremenu pronašao, iscrpno obradio život i djela još trojice (Dr B. Bujčić je omogućio objelodanjanje Cecchinija) malo ili nikako poznatih naših baroknih skladatelja i za suvremeno izvođenje priredio izbor iz njihovih skladbi.

Dva peteroglasna madrigala Julija Skjavetića potvrđuju sud o njemu — stvaraocu velikog formata — koji je stvorio značajna djela ne samo u hrvatskoj nego i u evropskoj glazbi onoga vremena. Toma Cecchini, doseljenik iz Italije, životom i djelom vezan uz Split i Hvar, okušao se je u svakom od standardnih vokalno-instrumentalnih oblika ranog baroka, a u ovoj je zbirci predstavljen izborom (2 madrigala, sonata za dva instrumenta i psalam 150) koji prema sudu dra Bojana Bujčića »daje neku vrstu letimičnog pregleda dvanaest godina njegova najplodnijeg stvaralačkog razdoblja« (str. XIII). Iz zbirke »Pisni za najpoglaviti je, najsvetije i najveselije dni svega godišća složene...« jedinog djela Splićanina Atanazija Grgičevića koji je životom i radom bio vezan uz sjeverne krajeve Hrvatske, odnosno protureformaciju, autor je u ovom svesku objelodanio 6 napjeva (Došašće, Uskrs, Duhovi, Tijelovo, Svi Sveti i Bezgrešno začće BDM) ističući kako je skladatelj i u kratkom stvaralačkom luku ovih napjeva umio izraziti istančanu umjetničku inspiraciju. Ivan Šibenčanin (Italija mu je druga domovina, a djelovao je najveći dio života u Londonu) u svoje je vrijeme bio poznat prvenstveno kao autor triju s uspjehom izvedenih opera, a mi ga danas upoznajemo preko tri djela koja je dr L. Zupanović nedavno otkrio: »Si quaeris miracula« — arija za solo glas, 2 violine i orguljski continuo, misa »L'imitazione zoccolantissima« — za dva zbora i orgulje te »Lauda Jerusalem Domini«, ps. 147; transkripciju ovog njegovog najvažnijeg djela, koje bi se moglo klasificirati i kao crkvena kantata puna barokne raskošnosti zvuka, melodije i harmonije, donio je autor u ovo svesku. Od bogatog stvaralačkog opusa Amanda Ivančića, skladatelja i orguljaša iz XVIII. st., do sada je bila poznata samo simfonija u C-duru (A. Vidaković ju je priredio za suvremeno izvođenje); ovim izdanjem autor je učinio dostupnom i drugu njegovu simfoniju — u G-duru — samo za gudače, koja je »izvrstan primjer kako se sa skromnim izvođačkim sastavom te s relativno jednostavnim i lapidarnim glazbenim mislima može stvoriti cjelina što svojim poletom i svježinom stvaralačkog nadahnuća umije zanijeti i današnjeg slušaoca« (str. XXI).

Na temelju dosada poznatih podataka iz naše glazbene prošlosti autor je istakao da su naši barokni skladatelji prirodno izrasli iz renesanse (kojoj je izuzetni predstavnik J. Skjavetić čiji »stvaralački opus fungira kao svojevrsni izravni most u tu novu situaciju na našem terenu«), da se u njihovim izvorno samosvojnim djelima odražavaju sva nastojanja tadašnjih tijekova evropske glazbe, da su njihova djela po vrijednosti solidan prosjek tadašnjeg evropskog glazbenog stvaralaštva itd. Autor se osvrnuo i na političke odnosno ekonomske prilike XVII i XVIII stoljeća u Hrvatskoj u okviru kojih je moguće s većim razumijevanjem pratiti rast naše glazbene kulture u sastavu koje u ovom razdoblju djeluju mnogi strani, najčešće talijanski glazbenici.

Skladatelje, odnosno njihove skladbe, autor je porredao kronološkim redom. Tekst madrigala prepjevao je Vojmil Rabadan, a Grgičevićeve popijevke sam priređivač ovog izdanja. Priređujući skladbe spomenutih autora za suvremeno izvođenje, autor je sve svoje intervencije stavljao u ugate zgrade, a izrađene dionice continua tiskao sitnijim notama; tako je — obogativši izražajne mogućnosti tiskanih skladbi — sačuvao njihovo izvorno obličje.

U ovom vrijednom i znalački pripremljenom mozaiiku hrvatske barokne glazbe veći i manji zborovi te manji sastavi mogu naći odgovarajuće skladbe i obogatiti svoj repertoar domaćim baroknim ugođajem. Dio skladbi, osobito popijevke A. Grgičevića prikladno će upotpuniti repertoar duhovne glazbe naših crkvenih zborova. (Dvije Grgičevićeve popijevke npr. izvest će zbor Instituta za crkvenu glazbu na koncertu kojeg će održati 28. ožujka ove godine u Povijesnom muzeju Hrvatske.) I cijena je ovom svesku vrlo pristupačna — 30 ND.

I. Š.

Hubert Pettan:

IVAN ZAJC,

Muzička biblioteka, Zagreb — 1971.

Ivan Zajc je druga u nizu biografija hrvatskih skladatelja (prvu o Vatroslavu Lisinskom napisao je Dr Lovro Zupanović), »izdanja kakva je sada u okviru Muzičke biblioteke pokrenuo Prosvjetni sabor Hrvatske« (istoimeno djelo, 7. str.). Prikazu njegova života (od rođenja do dolaska u Zagreb i od dolaska u Zagreb do smrti) i rada (Zajc osobno, njegove skladbe, njegovo ondašnje, odnosno sadašnje značenje) autor je nadodao nekoliko priloga koji na prikladan način upotpunjuju prethodna razlaganja. Ovu biografiju (ne isključujući ni onu V. Lisinskog, odnosno niz biografskih izdanja kojega očekujemo i kojemu se radujemo) nije potrebno posebno preporučivati našim čitaocima, jer poznavati život i djelo Ivana Zajca naša je obaveza, potreba i dio »skromnog priznanja... za sve ono što je učinio za hrvatski narod i njegov kulturni razvoj« (istoimeno djelo, str. 68.).

CHRISTHARD MAHRENHOLZ: DIE ORGELREGISTER«

**Bärenreiter Kassel-Basel-Paris-London- New York
1968. g.**

Prije nego se osvrnemo na ovu knjigu početi ćemo s anegdotom koja se prepričava među graditeljima orgulja. Pohodio neki svećenik graditelja orgulja i zatražio od njega da u dispoziciju orgulja, projektiranih za njegovu crkvu, naknadno »ubaci« još jedan registar, koji mu se prigodom nekog usputnog sviranja u susjednoj crkvi posebno dopao.

Graditelj je ispunio želju i registar uklopio u dispoziciju orgulja točno prema dijagramu pada menzure.

Nakon što su orgulje bile montirane požurio se naš znanac svećenik da iskuša očekivani registar. Ubrzo se na njegovu licu pokazalo razočaranje: nezadovoljno mahao je glavom i prosvjedovao tvrdeći da ovaj registar nije ni sluga onom »njegovom« registru i sl.

Tada mu je graditelj otvorio gore, navedenu knjigu, pokazao mu stranicu s tehničkim podacima spornog registra te ga upitao neka mu pokaže kako bi taj »njegov« registar trebao biti izgrađen? Na to pitanje svećenik nije odgovorio, već se polako izmotao iz kora i uputio u župni stan.

Kad je svećenik već tražio određene kvalitete registra, šta je morao učiniti da takav registar i dobije, bilo to i protiv volje samog graditelja? Izraditi njegovu »strukturu« prema tabeli u spomenutoj knjizi a koju ovdje kao primjer donosimo:

D. Labialer Dulzian,

E. (I) unterer Durchmesser 4 HT unter bis I HT über NM, oberer Durchmesser um $\frac{1}{3}$ größer. (2) =, oder (bei großer Weite) >. (3) gewöhnlich 2—7 HT unter NM, jedoch bei gewünschter größerer Stärke 2—6 HT über NM. (4) niedrig. (5) groß. (6) 70—90% Metall, tiefe Lage auch Kupfer. (7) Rohrwerkartig, jedoch den Flötencharakter nicht ganz verleugnend. (8) Manual: am besten nur 8'; im Pedal auch 4' und 2'.

Redoviti postupak prigodom narudžbe orgulja je taj da graditelj predlaže dispoziciju, dok je izrada menzura i drugih nužnih elemenata osobna

stvar graditelja, a s time i uspjeh (dakako, često i neuspjeh!) samog opusa: pohvale ili pogrde padaju isključivo na leđa graditelja i njegove tvrtke. Najpovoljnije je za graditelja orgulja da uz predloženu dispoziciju dobije i razrađenu menzuraciju. Na žalost, to biva veoma rijetko. Graditelj tada snosi odgovornost samo za tehničku realizaciju i funkcioniranje opusa, dok ostali eventualni prigovori idu na račun eksperta menzuracije.

Neosporna je zasluga autora da je u svoje djelo utkao mnoštvo podataka zanimljivih za historičare kao i graditelje orgulja, a ta su: historijski razvitak registra, njegov oblik, različiti nazivi tokom njegova razvitka, materijal iz kojeg se gradio ili se danas gradi i konačno njegove »mjere«. Autor nije propustio opisati registre koji su oponašali pijev ptica, kukanje kukavice i sl.

Stoga tko želi upoznati čarobne tajne zvuka »kraljice instrumenata« mora posegnuti za ovom knjigom kao priručnikom i putokazom u menzuraciji. Graditeljima orgulja, ekspertima orgulja, organografima i organolozima, kolaudatorima orgulja, nastavnici orgulja na muzičkim školama, institutima i sl. ova knjiga mora biti njihov »kruh svagdašnjik!«

A. Čunčić

Preporučamo naša izdanja

- A. Klobučar:** Večernja o blagdanu BDM. — partitura — 5 ND; dionica — 2 ND
- M. Lešćan:** Pučka misa (kongresna) — partitura — 4 ND; dionica — 1,50 ND
- M. Lešćan:** Hrvatska misa u čast bl. A. Kažotića za mješoviti zbor i orgulje — 5 ND
- S. T. Fosić:** Misa u čast krvi Isusove 3-gl. ženski zbor i orgulje — dionica — 2 ND
- A. Vidaković:** Duhovni stihovi (liturgijske popijevke) — 10 ND
- M. Demović — A. Klobučar — M. Lešćan — S. Prepek:** Usklicji iza podizanja i Očenaša. Pripjevni psalam iza čitanja za Došašće, Božić, Korizmu, Uskrs, Spasovo, Duhove i Gospine blagdane. (I prilog — 5 ND)
- J. Gotovac:** Zemlja se potrese za 4-glasni muški zbor — 1 ND
- M. Magdalenić:** Dva moteta za sopran, alt i bariton — 1 ND
- P. Matijević:** Reliqui domum meam — 4-glasni mješoviti zbor — 1 ND
- A. Vidaković:** Descendit Jesus: — 4-glasni mješoviti zbor — 1 ND
- L. Županović:** Šibenska molitva za solo i mješoviti zbor — 5 ND
- F. Dugan:** Preludij i fuga u G duru za orgulje — 5 ND
- F. Lučić:** Fantazija u c-molu, orgulje — 5 ND
- F. Pintarić:** Fuga u d-molu za orgulje — 5 ND
- A. Vidaković:** Fantazija i fuga, orgulje — 5 ND
- A. Vidaković:** Preludij u C-duru, orgulje — 5 ND
- J. Vrhovski:** Hrvatska misa u h-molu za mješoviti zbor i orgulje — 10 ND
J. Vrhovski: O dođi Stvorče Duše svet
J. Vrhovski: Uskliknite Bogu, 4-gl. mješoviti zbor
J. Vrhovski: Zdravo Marijo — 3-gl. ženski zbor — 5 ND
- S. Prepek:** Pastore, Ave Maria, Te Deum laudamus — orgulje — 2 ND
S. Prepek: Molitve vjernika — 1 ND
- M. Lešćan:** Pripjevi za Veliku Gospu (za mješoviti zbor i orgulje i za dvoglasno pučko pjevanje)
M. Lešćan: Pripjevi za psalamsko pjevanje s Alelujama — 2 ND
- Lj. Galetić:** 10 pripjevni psalama: za Došašće, Božićno vrijeme, Uskrsno vrijeme, Nedjelje kroz godinu (Pričest) — 5 ND
- Stanislav Prepek:** Misa II na čast blagdana uzvišenja sv. Križa za 2 glasa, partitura 5 ND; dionica 1,50 ND
- Ljubomir Galetić:** Dječja pučka misa (jednoglasno ili dvoglasno uz pratnju orgulja ili harmonijuma). Partitura — 4 ND, dionica 1,50 ND
- Nikša Njirić:** Koralni preludij za orgulje (»Uskrsnu Isus doista«) — 5 ND

Narudžbe slati: Institut za crkvenu glazbu, Kaptol 29, 41000 Zagreb.